

Aan de Leidsche Universiteit had ook hij gestudeerd en van de „Debating Club” was hij een gaarne gezien lid geweest.

Maar zwaar drukte hem het leed, dat over zijn geslacht kwam en elke Juni-maand — hij noemde die de maand zijner dooden — bracht hij een bezoek aan den grafkelder te Delft.

Het is hem niet gelukt zich uit den rouw over de dooden op te heffen tot de blijmoedigheid der levenden. Op 1 Juni 1884 greep een ernstige ziekte hem aan en twintig dagen later overleed hij.

Nog in den laatsten nacht van zijn leven hoorde men hem over zijn dooden spreken.

Met een gebroken hart bracht de grijze Koning zijn laatsten zoon ten grave — het hart vol vragen over de raadselen des levens.

„Mocht ge alzoo, mijn Koning!” aldus sprak de hofprediker bij de groeve, „door de liefde van uw volk gedragen, meer dan enig ander Vorst, en door duizenden bij duizenden opgedragen aan den Koning der Koningen, ook dezen zwaren slag te boven komen, ondersteund door een trouwe, liefdevolle gade, en ook in rouw gelukkig door het aanvallig kind, thans Nederlands troost en hoop.”

Inderdaad van den eens zoo bloeienden Oranjeboom restte ons thans niets meer dan een meisje van vier jaren. Ons volk had zijn hoop voor de toekomst gebouwd op de Prinsen van Oranje, maar Gods gedachten zijn hooger dan onze gedachten — niet één der Prinsen, maar het eenige Prinsesje Wilhelmina, was voorbestemd, om in de toekomst ons volk te regeeren als een wijze en vrome Vorstin.

Terecht zeide de hofprediker bij de groeve van den laatsten Koning, 4 December 1890: „Wat in hooger zin de Profeet van Davids huis zeide, is ook op 't onze van toepassing: „Een rijске zal voortkomen uit den afgehouden tronk en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht dragen.”

P. DE ZEEUW J.G.25

BEATRIX, WILHELMINA, ARMGARD

Toen de radio een half uur na de officieele geboorteaangifte van de Oranjetelg bij den burgerlijken stand, de namen van het vorstenkindje onthulde, was de eerste indruk: die van verrassing en verwondering, de tweede, mede door de officieele toelichting, die van ontroering en getroffenheid.

Beatrix? Hè! Wilhelmina, Emma, Armgard, Juliana, zou men verwacht hebben. En in gedachten doorliep men de geschiedenis der Oranjes: of daar misschien een vergeten Beatrix in voorkwam.

Doch terstond daarop de sobere toelichting, zooals later bleek afkomstig van het prinselijk ouderpaar: De naam Beatrix berust niet op traditie, maar is gekozen in verband met de beteekenis van den naam zelf.

Beatrix, de gelukbrengende. Men voelde het even mee: hier is een opgetogen jonge moeder, die in den naam van haar kindje het gebed onder woorden wil brengen, dat opstijgt voor het geluk van de kleine.

Hoeveel liefde spreekt niet uit deze naamgeving! En men proeft er uit de blijdschap van een jonge, romantische, gelukkige moeder, die haar kind dezen naam schenkt, met voorbijgaan zelfs der traditie.

Een bede voor het geluk van het kleine prinsesje, onder woorden gebracht in den naam! Van ouds heeft men groote beteekenis gehecht aan namen.

De Bijbel geeft ons hiervan voorbeelden te over. De naam was niet maar een middel tot onderscheiding

zonder meer, doch had vaak profetische beteekenis (Abraham bijv.) of hield verband met een gebeurtenis, of toestand bij de geboorte, de overleggingen of verwachtingen der ouders (Jacob, Benjamin).

Denk slechts aan den naam van onzen Zaligmaker: „Gij zult Zijn naam heeten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken...”

En van Adam is het bekend, dat hij de dieren namen gaf n a a r h u n a a r d.

't Zelfde zegt ook 't Latijnsche spreekwoord: Nomen omen est: (de naam is een voorsteek). De naam was langen tijd de zaak, was de benoemde persoon.

Iets daarvan is nog overgebleven bij de uitdrukking die nogal eens in gebeden gebruikt wordt:

„Wij loven U w e n n a a m,” voor: wij loven U, o God. Bij de primitieve volkeren leeft nu nog sterk de vereenzelviging van naam en benoemde.

De namen van gevaarlijke dieren, vertoornde goden of booze geesten durven ze niet uit te spreken. (taboe!)

Op allerlei listige manieren vermommen ze die daarom. Zoo had men tot ver na de middeleeuwen nog een bijgeloovige vrees om bijv. den naam van den duivel uit te spreken, en men gebruikte een menigte van omschrijvingen; in de 16e en 17e eeuwse literatuur treft men dan ook telkens namen aan als: Ramp, kwade dag, duiker, in plaats van: duivel.

De groote en diepe beteekenis, die oorspronkelijk in de namen lag, heeft ze 't meest van alle taalvormen in den oorspronkelijken toestand bewaard.

Eerbied en conservatisme (dat daarvan een gevolg was) deed ze minder met spelling en andere wijzigingen in de taal meegaan, en hun archaïstischen vorm langer behouden.

Doch geleidelijk werden de namen een herkenningsteeken zonder meer, een aanduiding die niet meer spreekt, een benoeming naar ouders of verwanten, zonder dat de oorspronkelijke beteekenis nog gevoeld of herkend werd.

Hoevelen denken er nog aan, wanneer zij hun dochter naar moeder of schoonmoeder Theodora noemen, dat dat „Godsgeschenk” beteekent, of hun stamhouder Gerrit, dat dat zeggen wil: „dapper met de speer”?

Des te meer treft de doelbewustheid waarmee de naam van de Oranjeprinses gekozen werd, als beteekenisvol. *Beatrix*, de aan het Latijn ontleende naam, die de gelukbrengster beteekent; in ons Middelnederlandsch al bekend als *Beatrix*.

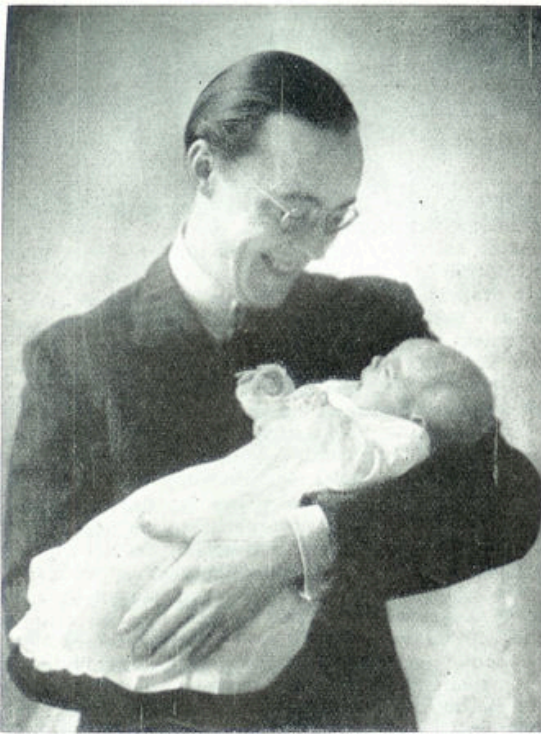
Welluidend en diep van beteekenis, want ook in de bergrede, bij de zaligsprekingen van onzen Heiland, komt de meervoudsvorm van *beatus* voor, in de Latijnsche vertaling. *Beati pauperes spiritu*: zalig zijn de armen van geest.

We kunnen den grondvorm *Beata* dus ook vertalen door het vollere, rijkere: de zalige!

Verhoore God deze bede, die de vorstelijke moeder in den naam van haar kindje legde!

De beide andere namen van het prinsesje, *Wilhelmina* en *Armgard*, waardoor de moeders der ouders „vernoemd” werden, zijn van Germaanschen oorsprong. Onze oudste namen stammen trouwens van de Germanen, die ook in den naam van het kind legden, hetgeen men wenschte dat het later zou worden.

Eerst in de 13e-eeuw komen hier, onder den invloed van de geestelijken, die zooveel mogelijk de herinneringen aan het Germaansche heidendom wilden tegen gaan, namen van Bijbelschen en aan 't Grieksch of Latijn ontleenden, oorsprong in zwang. Veelal werd dan de naam van een beschermheilige tot doopnaam gekozen.

Z.K.H. Prins Bernhard met Prinses Beatrix, 's ochtends 3 Februari.

Maar de Germaansche namen zijn er nooit geheel door verdrongen!

Om enkele interessante voorbeelden te noemen: vele namen op -hard (= sterk) eindigend: Leeuwenhard (geworden tot Leonard, Leendert = sterk als een leeuw).

Berhard (geworden: Bernard, Berend = sterk als een beer) (de vader van het prinsesje!).

Everhard (Everard, Evert = sterk als een everzwijn).

Gerhard (Gerard, Gerrit = sterk met de speer).

Of uitgaande op -rijk, -rik = rijk, machtig:

Diederic (geworden Dirk = machtige onder het volk).

Vrederic (geworden Frederik, Freek = machtige door den vrede).

Heimric (geworden Henrik, Hendrik, Henk = machtige te huis, of onder de zijnen).

Sommigen bevatten den naam van een Germaansche godheid, waarmee de ouders bedoelden (evenals later bij de vernoeming naar beschermheiligen) hun kind onder den rechtstreekschen en zegenrijken invloed van dien god te stellen.

En zoo komen we als vanzelf op den naam Armgard, (ouder Armeghard, Hermingard, Irmingard = sterk door Irmin,) waarin de herinnering aan den Germaanschen stamgod Irmin bewaard is gebleven! (Ook in onzen naam: Hermina.)

Deze met Thor verwante god, werd door de Saksers vereerd. De beroemde Irminzuil was een hooge, aan dezen Irmin gewijde boomstam, die groote vereering genoot, en in Osning bij Detmold stond, waar hij in 772 door Karel den Groote verwoest werd.

Dit historische verband tusschen Irmin, Detmold en Armgard, dat ik bij toeval ontdekte, is wel héél merkwaardig.

Prinses Armgard van Lippe-Biesterfeld, grootmoeder van ons prinsesje, wier naam ontleend is aan den Germaanschen god Irmin, die eertijds in Det-

mold vereerd werd, de residentie van het huis Lippe. Een even toevallige als merkwaardige samenhang! Doch het tijdperk waarin men de eigenlijke beteekenis der namen nog gevoelde, werd spoedig gevolgd door een ander, waarin het doel van den naam uitsluitend was, den drager van anderen te onderscheiden, hetgeen bij een toenemende bevolking vóór alles noodzakelijk is.

In dien tijd verschijnen namen, die willekeurig samengesteld werden, en geen gezonden zin meer hebben.

Zoo kan men dan aantreffen bijv.: Fredegonde, waarin het eerste deel vrede, en het tweede strijd beteekent! En zoo komen we op den laatsten naam van ons prinsesje: Wilhelmina, vrouwelijke vorm van Wilhelm, waarin het abstracte zelfstandige naamwoord wil gekoppeld is aan het concrete: helm.

En toch..... als men helm symbolisch opvat als merkteken van den aanvoerder, welk een schoonen zin krijgt dan deze schijnbaar willekeurige samenvoeging, als men denkt aan de vorstelijke grootmoeder van ons prinsesje, onze koningin Wilhelmina, de wilskrachtige, vrouwelijke aanvoerder, de vorstin, die ons land nu welhaast 40 jaar met zoo krachtige hand geregeerd heeft!

Beatrix, Wilhelmina, Armgard! — De namen, die ons tot dit taalkundige, historische reisje verleidden. G. J. PEELEN

De Haagsche feestfontein spuit haar water hoog op als een spontane vreugdeuiting.